

PARTICIPAREA GRĂNICERILOR DIN REGIMENTUL DE GRANIȚĂ NR.13 ROMÂNŌ – BĂNĂȚEAN DIN CARANSEBEȘ, LA EXPOZIȚIA AGRICOLĂ ȘI SILVICĂ DE LA VIENA DIN ANUL 1866

Lavinia-Diana MICU

Serviciu Județean Caraș - Severin, Arhivele Naționale

Regimentul de graniță nr. 13 româno-bănățean din Caransebeș a luat ființă în urma deselor conflicte austro-otomane, din nevoia apărării graniței de răsărit a Imperiului habsburgic. Întinderea acestui regiment acoperea porțiunea din teritoriul actualelor județe Caraș-Severin și Mehedinți, de la Caransebeș până la Orșova și cuprindea 96 de localități. Pentru buna funcționare a regimentului grăniceresc s-a ales ca punct de plecare, familia grănicerească. Prin familie grănicerească se înțelege totalitatea familiilor din mai multe generații care erau obligate să trăiască sub același acoperiș. Această unitate de familie s-a numit comunie de casă, adoptat de grănicerii bănățeni cu sau fără voia lor. Acest mod de conviețuire familială a durat în tot intervalul de existență al regimentului de graniță româno-bănățean. Comunioanele de casă conveneau autorităților militare grănicerești deoarece erau mai ușor de controlat. Totalitatea comunioanelor de casă formau o comună grănicerească, iar mai multe comune grănicerești formau o companie. Astfel, Regimentul de graniță caransebeșean era alcătuit din 12 companii ale căror sedii erau în localitățile: Dalboșeș, Bozovici, Prigor, Petnic, Mehadia, Orșova, Cornereva, Teregova, Slatina, Caransebeș și Ohaba.

Această organizare a fost punctul de plecare în desfășurarea activității grănicerești, unde, pe toate treptele organizatorice – comună, companie grănicerească, autoritatea militară avea rolul predominant.

Revenind la structura de bază a Regimentului de graniță – comunie de casă, trebuie avute în vedere următoarele:

- comunie de casă era pepiniera de soldați grăniceri pentru paza frontierei;
- comunie de casă practica agricultura ca ocupație de bază ce le asigura hrana;
- în comunie de casă se confecționa echipamentul necesar grănicerilor apți pentru a face serviciul militar;
- în comunie de casă se făcea educația copiilor de grăniceri.

Comandantul de companie, în afara atribuțiilor militare, controla întreaga activitate ce se desfășura în familia grănicerească și anume:

- menținerea curățeniei în casele grănicerilor;
- modul în care se făceau însămânțările agricole;
- evidența strictă a soiurilor de cereale, legume etc. însămânțate și ulterior recoltate.

De asemenea, Comandantul de companie întocmea pentru fiecare comunie de casă un registru în care consemna, pe ani, situația economică a comuniei și felul în care familia grănicerească își achita datoriile față de autoritatea militară.¹

¹ Groza 2002, p. 93

Revenind la agricultură, din studiul documentelor din acea perioadă păstrate la Direcția Județeană Caraș-Severin a Arhivelor Naționale, reiese clar că autoritatea militară s-a implicat în desfășurarea lucrărilor agricole prin introducerea de metode științifice avansate pentru vremea respectivă, prin achiziționarea de semințe și unelte agricole. De asemenea, a manifestat și interes pentru paza terenurilor agricole și stimularea obținerii de producții mai mari prin acordarea de premii grănicerilor merituoși.

Câteva exemple în acest domeniu sunt edificatoare:

- în anul 1858, Comandamentul Regimentului a trimis, către toate companiile sale, textul unei conferințe a academicianului francez Louis Reybaud, referitor la creșterea viermilor de mătase, în vederea dezvoltării industriei mătăsii;²
- în anul 1862, s-a întocmit situația statistică a tuturor pomilor fructiferi existenți în comunele ce alcătuiau compania Caransebeș³, respectiv s-a purtat corespondență cu Comandamentul militar Timișoara pentru primirea gratuită a unor unelte de îngrijire a pomilor.⁴
- în anul 1863, Comandamentul Regimentului emite un ordin pentru predarea noțiunilor de grădinărit în școli.⁵
- în anul 1864, s-a întocmit o situație a terenurilor pregătite pentru lucrări agricole în comunele aparținând Companiei Caransebeș.⁶
- în anul 1865, se emit ordine din partea Comandamentului Regimentului referitoare la cultura cartofului, a bumbacului, la întocmirea evidenței producțiilor agricole obținute în comunele aparținând Companiei Caransebeș; se poartă corespondență pentru asigurarea pazei unor terenuri agricole; se întocmesc liste nominale cu persoanele care au plătit licența pentru cultivarea tutunului.⁷

Anual, la Viena, se organiza, de către Societatea agricolă din acest oraș, o expoziție agricolă și silvică și unde erau invitate să participe toate țările ce făceau parte din Imperiul habsburgic. Desfășurarea acestei expoziții era asigurată de un comitet de organizare format din 2 președinți și 9 membri. Aceștia din urmă erau proprietari de fabrici din Viena, profesori de științe agricole, consilieri ministeriali, ingineri, consilieri municipali și ai Curții imperiale etc. Expoziția avea o paletă largă de prezentare și cuprindea mai multe secțiuni: mașini și utilaje agricole și forestiere; animale domestice (cai, vite, oi, porci, păsări de curte); produse agricole și forestiere ale industriei și tehnicii, specifice tuturor statelor componente ale Imperiului; produsele industriei gospodărești ale producătorului agricol și silvic; câini.⁸

În anul 1865, Comandamentul regimentului caransebeșean s-a adresat comandanților de companii să solicite grănicerilor din subordine participarea cu produse agricole și silvice la expoziția de la Viena, anexând și modelele de formulare ce trebuiau completate în acest scop.⁹

Cum era și firesc, grănicerii bănățeni din regimentul caransebeșean au participat într-un număr destul de mare la această expoziție, unde au prezentat o varietate de produse

² S. J. A. N CS – FRG, *Comp. Prigor*, d. 21/1858, ff.54 -59

³ *Ibidem*, *Comp. Caransebeș*, d. 4/1862, f. 4, ff. 12 - 19

⁴ *Ibidem*, d. 15/1862, f. 29

⁵ *Ibidem*, d. 6/1863, ff. 1 - 2

⁶ *Ibidem*, d. 4/1864, f. 2

⁷ *Ibidem*, d. 6/1865, ff. 3 – 5, ff. 16 – 17, f. 39

⁸ *Ibidem*, d. 34/1866, ff. 5 - 12

⁹ S. J. A.N, CS-FRG, d. 36/1865, f.3; d. 34/1866, ff.13 - 14

agricole realizate în gospodăriile lor.¹⁰ Redăm, în continuare, numele câtorva dintre participanți, specificând și localitatea de unde proveneau.

Din Caransebeș:

- Băiaș Gheorghe, cu țuică de prune - 12 grade, veche de 5 ani, cu un cocoș, o găină și două rațe;
- Biju Efta, cu grâu, prune și cireșe uscate;
- Bumbăcilă Gheorghe, cu două căciuli negre și două pieptare din blană de miel, unul pentru femei și unul bărbătesc;
- Burdea Constantin, cu ulei de dovleac și cu ulei de sâmburi de nucă (ambele nerafinate);
- Compania din Caransebeș, cu 6 sortimente de fasole, ceapă, usturoi, cânepă dărăcită și o catrință lucrată cu fir de argint;
- Deutsch Lobel, cu blănuri de oaie, capră, cu marmeladă din prune, cu țuică de prune 20 grade, veche de 5 ani, respectiv 11 grade, veche de 8 ani;
- Homolka Karol, cu diferite sortimente de făină și gris;
- Klein Hermann, cu blănuri de dihor, jder, lup, vulpe, căprioară, iepure și cu țuică de prune 12 grade, veche de 17 ani;
- Polz Samuel, cu lână toarsă și vopsită în roșu, albastru și violet;
- Schmidt Hermann, cu produse de brutărie;
- Stancovici Alexandru, cu miere și ceară de albine;
- Stoicovici Miloș, cu brânză și cu țuică de prune dublu rafinată, 16 grade, veche de 5 ani;
- Stancovici Ioan, cu țuică de cireșe 15 grade, veche de 8 ani și țuică de prune 16 grade, veche de 10 ani;
- Sârbu Ioan cu nuci alune și lână nepieptănată;
- Weber Anton, cu sirop de zmeură, mure și coacăze.

Din Zervești:

- Vlad Ioan, cu țuică de cireșe 11 grade, veche de 5 ani.

Din Dalci:

- Borlovan Nicolae, cu o traistă cusută cu motive naționale.

Din Vârciorova:

- Mengiu Solomon, cu țuică de cireșe 10 grade, veche de 4 ani.

Imediat după închiderea expoziției de la Viena, Comandamentul militar general din Timișoara a trimis Regimentului de graniță nr.13 româno-bănățean un raport în care se arăta succesul obținut de grăniceri la expoziția de la Viena, fiind menționată participarea remarcabilă a următorilor expozați: Alexandru Stancovici - negustor din Caransebeș (ceară), Herman Klein și Miloș Stoicevici – negustori din Caransebeș (țuică de prune), Mengiu Solomon - grănicer din Vârciorova și Vladu Ion - grănicer din Zervești (țuică de cireșe).¹¹

De asemenea, cu premii în bani și medalii au fost recompensați: Bruner George din Brebu Nou - pentru legumele expuse, Scholl Karl din Mehadia și Lobl Deutsch - pentru țuică. Astfel, Bruner George a primit un premiu de 8 ducați, iar Scholl Karl și Lobl Deutsch au fost distinși fiecare cu câte o medalie mare de bronz. Participarea Regimentului

¹⁰ *Ibidem*, d. 36/1865, ff. 5 - 21

¹¹ *Ibidem*, *Comp. Prigor*, d. 30/1866, f.155, 156

de graniță nr. 13 româno-bănățean, per ansamblu, a fost răsplătită cu cea mai înaltă distincție și anume o medalie mare de argint.¹²

După închiderea expoziției care a durat 14 zile, la dorința expresă a expozanților, produsele puteau fi vândute în halele Vienei.

Participarea grănicerilor din Regimentul nr.13 la expoziția agricolă de la Viena, prin numărul mare de participanți și produse prezentate, evidențiază stadiul avansat la care a ajuns agricultura în această zonă militarizată a Banatului.

Bibliografie

- Groza 2002 = Groza Liviu, *Contribuții la istoria Regimentului de graniță româno-bănățean nr. 13 din Caransebeș*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002
- SJAN CS FRG = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Fondul *Regimentului de graniță nr. 13 româno-bănățean*

GRENZSOLDATEN TEILNAHME DUN REGIMENT NR. 13 RUMÄNISCH - BANAT VON CARANSEBES IN LAND-UND FORSTWIRTSCHAFTLICHEN AUSSTELLUNG IN WIEN IM JAHRE 1866

(Zusammenfassung)

Auf Antrieb des Kommandaments des Rumänisch- Banater Grenzregiments Nr.13 aus Caransebeș, haben die banater Grenzer der Kompanien dieses Regiments im Jahre 1865 in ziemlich grosser Anzahl an der Land – und Forstausstellung in Wien teilgenommen. Da die Ausstellung eine grosse Auswahl von Exponaten umfasste, haben die Grenzer aus Caransebeș, Zervești, Dalci, Vărciorova usw. eine Reihe von Agrar-und Haushaltprodukte aus Eigenproduktion zur Schau gestellt, wie zum Beispiel: Zwetschgen-und Kirschensnaps, Kürbiskernöl, Walnusskernöl, Waldfruchtsirup (Himbeer-, Brombeer-, und Johannisbeersirup), Weizen, Bohnen, Zwiebel, Knoblauch, Hanf, Bienenhonig und Bienenwachs, Bäckereiprodukte, Käse, gesponnene und gefärbte Wolle, Wildtier- und Haustierfell, Geflügel usw.

¹² *Ibidem*, f. 57